

El meteoròleg optimista

El meteoròleg Hans von Storch, membre del grup intergovernamental que elaborà el primer gran informe sobre el canvi climàtic, parla sobre les causes de la calor desèrtica de l'estiu passat, de la por injustificada d'una catàstrofe mundial i de l'adaptació de les persones a l'escalfament global.

Més tranquil·litat davant l'escalfament global és el que proposa el matemàtic i meteoròleg Hans von Storch, de 54 anys. El director de l'Institut de Recerca de Costes i del centre d'investigació GKSS a la ciutat alemanya de Geesthacht està considerat un dels experts en meteorologia més influents del món. És membre del gremi d'experts IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), que va presentar el primer informe sobre el canvi climàtic. Al Max-Planck-Institut für Meteorologie d'Hamburg, Von Storch es va dedicar fonamentalment a interpretar les simulacions informàtiques sobre el clima del futur. El 1995, el seu equip va fer referència a la influència de l'home en l'escalfament global.

— Senyor Von Storch, com a meteoròleg, com s'ha protegit de la calor d'aquestes últimes setmanes?

— No me n'he hagut de protegir. Com cada any, he passat les vacances a la meua casa de Dinamarca, on puc gaudir de l'estiu.

— Llavors ens trobem davant d'algú que surt guanyant amb el canvi climàtic.

— En tot cas, no em sembla gens malament que l'aigua al nord estigui a 21 graus. Així m'he pogut banyar al mar.

És perfectament lògic que, si augmenten les temperatures, els qui viuen en llocs que fins ara eren freds surtin guanyant.

— L'any passat es van produir inundacions que van afectar els veïns de l'Elba, enguany la sequera domina Europa. No li preocupa el desenvolupament d'aquests fets?

— No, no em fa por, com gairebé no em feien por les marees. Em vaig criar a l'illa de Föhr (Alemanya). A la costa del mar del Nord la gent sabia que els temporals formaven part de la nostra vida i que continuaran formant-ne part en el futur. Moltes persones, sobretot a les ciutats, se n'han oblidat o no hi volen pensar, i ara estan espantats. Però és un error pensar que actualment s'havia aconseguit tenir el clima sota control.

— Alguns polítics, com el ministre de Medi Ambient alemany, Jürgen Trittin, afirmen que les inundacions de l'Elba i l'onada de calor sahariana són conseqüències del canvi climàtic. Tenen raó?

— No gaire. Aquest estiu tan càlid i sec no ha estat causat pel canvi climàtic. L'estiu hauria estat càlid i sec de totes maneres, era un caprici normal de la natura. L'escalfament global només provocaria que l'estiu fos un grau més calent que si no hi hagués escalfament. Quant a les inundacions de l'any passat, potser haurien estat uns quants decímetres més baixes que sense el canvi climàtic, però també hauria estat normal que es produïssin danys. En resum: aquest estiu i les inundacions del 2002 no són conseqüència del canvi climàtic, tot i que segurament els ha intensificat. És molt fàcil atribuir totes les situacions climàtiques extremes al canvi climàtic i, és clar, per a alguns és molt més còmode.

— Què vol dir?

— Que si és culpa del canvi climàtic, és molt més fàcil cridar "pare estat, ajuda'ns!" i recórrer a justificacions com ara "ningú no ens havia avisat que l'Elba es tornaria tan perillós". El que es callen és que a Saxònia, i això ja passava abans, cada dos o tres anys hi havia inundacions que causaven morts.

—Els pagesos també es consideren víctimes del clima amb la sequera d'enguany...

—De quins pagesos parla? A Dinamarca estan encantats amb el temps, i això que normalment mai no reconeixen obertament que el clima els ha estat beneficiós. El mateix passa amb els agricultors d'altres llocs. Al món sempre hi ha llocs on la collita és bona i, naturalment, en altres llocs deu ser dolenta.

—Se'l veu molt tranquil, però molta gent té por que en el futur hi hagi males collites pertot arreu.

—No serà tan greu. En primer lloc, hem de tenir present que els meteoròlegs només presentem situacions possibles. El clima serà més càlid, i tot apunta que aquest procés ja ha començat. I encara farà més calor.

—Com ens influirà, exactament?

—En línies generals, a final de segle la temperatura haurà augmentat uns tres graus. En posaré un exemple: l'estiu a Hamburg, al nord d'Alemanya, serà com ara és a Freiburg, al sud, mentre que a Freiburg farà calor com ara a Marsella. Des d'un punt de vista global, aquest procés pot tenir algunes conseqüències negatives puntuals, però no es tracta de canvis d'avui per demà. Tenim prou temps per a preparar-nos. Si l'escalfament també

*“Aquest estiu
i les inundacions
per culpa de l'Elba
l'any passat
no són conseqüència
del canvi climàtic,
tot i que segurament
els ha intensificat”*

provocarà situacions climàtiques extremes ja és una altra història.

—No hem d'esperar un altre diluvi?

—I tant que no. Fa poc, uns meteoròlegs danesos van crear un simulador climàtic d'una gran qualitat. Han fet una feina amb uns fonaments molt sòlids.

El resultat: si bé l'estiu serà més sec, també augmentarà un 30% el nombre de precipitacions extremes, però això serà al llarg d'un període de cent anys. En els propers anys no hi ha res que destaquï. Es a dir, tenim prou temps per a reaccionar, i estic segur que podrem trobar solucions per a aquest problema.

—I què passa amb les supertempestes que, a causa de l'efecte hivernacle, su-

posadament han de devastar els nostres pobles i ciutats?

—També n'esperem un augment molt limitat fins a final de segle. Actualment no hi ha res d'especial. Vaig començar estudiant les tempestes com a coordinador d'un projecte de la Unió Europea. Vam descobrir que del 1960 al 1990 les tempestes s'han intensificat. Tot i això, des de l'any 1995 aquest fenomen ha desaparegut, s'han calmat d'una manera sorprenent.

—Llavors allò de l'escalfament que ha provocat que els mosquits portadors de malària s'hagin desplaçat cap al nord també és una llegenda urbana?

—Això de la malària és un exemple molt interessant. Els profans estan convençuts que s'estén per la calor. Però la malària no és una malaltia tropical relacionada amb el clima: fa 200 anys, els habitants de llocs tan freds com Londres, els Països Baixos i la costa del mar del Nord tenien la meitat d'esperança de vida perquè molta gent patia de malària. A Holanda va desaparèixer totalment des de fa un parell de segles, i va ser mitjançant una millor higiene, millors medicaments i la dessecació dels pantans. La veritat és que no té gaire a veure amb el clima. És impossible que la malària torni a Europa pel canvi climàtic.

—No es pot evitar l'escalfament de l'atmosfera terrestre?

—Pràcticament no. Si no hi fem res, fins i tot es quadruplicarà la concentració de CO₂ a l'atmosfera. Seria un canvi molt greu i hem de fer tot el possible per a evitar-ho. Però per molt que ens esforcem a protegir el clima, el contingut de CO₂ es duplicarà. Qualsevol altra idea és utòpica. Sigui com sigui, notarem aquest escalfament. Per això és erroni que tot el debat sobre el clima tracti de les emissions de CO₂. Fins ara s'ha parlat molt poc sobre com podem actuar de manera constructiva davant un canvi climàtic inevitable.

—Hem d'aprendre a viure amb l'escalfament?

—No ens queda altre remei. Fins ara, qualsevol mesura d'adaptació al canvi climàtic s'ha dimonitzat o s'ha

presentat com si fos una cosa immoral. De manera subliminal, es pensa que acceptem el mal o que fins i tot el canvi climàtic ens sembla bo, però jo només penso en un tractament racional d'un fet inevitable. Hem de fer que la gent perdi la por al canvi climàtic. N'estic segur: ens en sortirem.

—Però han estat precisament els seus col·legues els qui han ficat la por al cos de la gent amb previsions alarmistes...

—...I s'oblida que sempre hi ha periodistes i polítics que fan tot el possible per treure'ns alguna previsió terrible. Tot i això reconec que també hi ha meteoròlegs que consideren legítim presentar algun escenari dantesca per a aconseguir alguna actuació positiva. Rebutjo totalment aquesta tàctica, perquè no aporta res. A la llarga, les alarmes apocalíptiques només fan que tothom quedi paralytitzat.

—Molta gent pensa, efectivament, en un retorn immediat de les plagues bíbliques.

—Hi ha temors profundament humans. Al llarg de la història, les persones estaven convençudes que el clima empitjorava per culpa dels pecats que cometien, però mai no millorava. Aquest convenciment pessimista té unes profundes arrels religioses.

—Com seria, concretament, aquesta adaptació al clima del futur?

—L'home és molt adaptable i enginyós. Fa uns quants anys ningú no hauria pensat que molts cotxes vindrien amb aire condicionat de sèrie. És clar que a la llarga no seria molt assenyat, perquè produiria més CO₂. Però, qui hauria previst l'invent del telèfon mòbil o d'Internet?

—Què podríem començar a fer ara com a preparació per a un lent canvi climàtic?

—En primer lloc hem de començar a adaptar-nos millor al clima del present, ja que el clima d'ara no és gens perillós, ni tampoc el futur canvi. Després dels espantosos incendis forestals del sud d'Europa, per exemple, de segur que a les àrees en perill han reflexionat sobre la gestió forestal. No deu ser que l'enjardinament sense control deu haver causat incendis en zones

que normalment no tenen aquest tipus de vegetació? O pensem en les inundacions de l'Elba de l'any passat: s'havien passat per alt gravíssims errors de construcció a les zones afectades. En el futur haurem de tenir més en compte aquests factors.

—Cal que els dics de la costa siguin més alts?

—Si les mareas són més altes perquè el nivell del mar és un metre més alt a causa de l'escalfament, efectivament haurem de fer dics més alts. I si això ja no funciona, en cas de mareas molt altes podem deixar que alguns pòlders serveixin provisionalment com a zones d'inundació. Ja sé que no serà una mesura molt popular a la costa.

—Diu que l'home sempre ha tingut èxit quan ha reaccionat davant dels canvis climàtics, però no diu que l'escalfament actual té un efecte molt més ràpid que altres processos dels últims segles. Vol dir que no exagera la nostra capacitat d'adaptació?

—És veritat. Efectivament, l'home mai no s'ha adaptat tan de pressa a un canvi climàtic, però ara disposem de més recursos tècnics que les societats anteriors.

—Això potser és cert als països industrialitzats. La seva despreocupació pot semblar força arrogant per a algú, per exemple, de Bangla Desh.

—Està bé que tregui aquest tema. Bangla Desh és una icona molt important en el debat sobre el clima. Bangla Desh té el gran avantatge que és molt lluny i que aquí gairebé no se sap com és realment aquest país. Fa poc, en una reunió d'experts, vaig trobar una etnòloga que hi treballa per a la Creu Roja, dedicada a la protecció contra les inundacions. Va dir que als habitants de Bangla Desh no els interessa gens el canvi climàtic perquè ja estan prou preocupats pels seus problemes quotidians. El públic va reaccionar irat. Li van retreure com podia prendre's seriosament aquests analfabets, però el fet és que els habitants de Bangla Desh es comporten d'una manera totalment racional i estableixen les seves prioritats.

—En un lloc així el canvi climàtic podria empitjorar-ho tot.

Dalt, el meteoròleg Hans von Storch. A la pàgina esquerra, els terribles incendis que han assotat enguany els Països Catalans. A la pàgina següent, l'alguia del riu Elba va empantanegar bona part de l'Europa central. Von Storch afirma que "fins ara s'ha parlat molt poc sobre com podem actuar de forma constructiva davant d'un canvi climàtic inevitable".

—Això em sembla un pensament molt acadèmic. La gent viu en una zona greument amenaçada per les inundacions. Sense escalfament continuen exposats a un risc increïblement gran. Si volem ajudar-los podem fer-ho ara: amb 100.000 euros podem construir un sistema de protecció que salvaria 3.000 persones de morir ofegades.

—Per què estableix un contrast entre dues situacions? No són necessàries totes dues coses, tant la protecció climàtica a Europa com la previsió a Bangla Desh contra les inundacions?

—Es tot qüestió de diners. Lògicament, nosaltres hauríem de reduir les emissions de CO₂ tant com sigui possible. Però això costarà molts diners, i les societats no es poden permetre una protecció climàtica il·limitada. Per això hem de debatre la intensitat en què volem frenar el canvi climàtic i el nivell d'esforços i despeses que ens poden ser útils. Es tracta d'una simple valoració de costos i utilitat. I tornem a la pregunta maleïda: hem de gastar un munt de diners per a una reducció del CO₂ perquè el nivell de l'aigua a Bangla Desh augmenti deu centímetres menys d'aquí a cent anys, o ajudem la gent a construir avui sistemes de protecció contra les inundacions d'una manera més efectiva? Si preguntéssim a algú de Bangla Desh,

*“L'alarma
per la situació
de Bangla Desh
d'aquí a cent anys,
tenint en compte
els drames actuals,
és d'allò
més cínica”*

la resposta seria clara. L'alarma per la situació de Bangla Desh d'aquí a cent anys, tenint en compte els drames actuals, és d'allò més cínica.

—Amb això s'explica que en el debat sobre el clima pràcticament només es parlés d'una reducció de CO₂?

—Com a mínim em sembla sospitós. Les mesures per a la disminució del CO₂, sobretot per a països com Alemanya, tenen l'avantatge que la indústria del país en pot treure profit, per exemple, amb la creació de motors per a turismes més eficients o de centrals eòliques. Amb la construcció de proteccions contra les inundacions no es guanya gaire cosa.

—Amb quina precisió es poden preveure avui els canvis socials que produirà l'escalfament global?

—La majoria d'escenaris que es descriuen són pura especulació. Cap al 1900, el geògraf Eduard Brückner es va ocupar per primera vegada de les conseqüències d'un canvi climàtic natural. Va preveure unes conseqüències molt greus sobre la salut, el trànsit fluvial i l'agricultura. Trenta anys després, els progressos tècnics i econòmics es van avançar a totes les seves previsions.

—I tampoc no tenien cap superordinador caríssim.

—Encara que n'haguessin tingut no hauria estat possible predir els avenços tècnics. Els ferrocarrils van posar fi al monopoli dels vaixells fluvials, la producció agrícola havia canviat radicalment. Això també es pot aplicar al nostre temps: d'aquí a trenta anys el clima serà diferent, i la societat haurà reaccionat davant dels canvis. D'aquí a trenta anys l'activitat agrícola serà totalment diferent de l'actual, i els agricultors conrearan productes agrícoles diferents. Els pagesos no són tan rucs de quedar-se de braços creuats acceptant el canvi climàtic.

—S'ha sobrevalorat el poder del clima?

—Sens dubte. L'any 1995 Chicago va patir una onada de calor extraordinària. Un centenar de persones va morir per deficiències cardiovasculars, però en altres ciutats no hi va haver morts. Per què? Doncs perquè a Chicago la calor va afectar persones més aviat pobres que vivien a cases sense aire condicionat. Per por dels atracaments ja no s'atreveix ningú a fer el que era normal als anys cinquanta: quan a l'estiu feia molta calor, se sortia fora i es passava la nit al parc. A Filadèlfia, en canvi, els pobres van ser evacuats a centres comercials climatitzats. Expliqui'm, doncs, qui té la culpa de les víctimes de la calor a Chicago? El temps? O no va ser la ignorant administració municipal de la ciutat? El clima és el cap de turc perfecte per a amagar la negligència pròpia.

Olaf Stampf

Gerald Traufetter

© Der Spiegel—EL TEMPS

Traducció de David Egea i Oriol